

Krzysztof Cyrek

Kostkowice, gm. Kroczyce, woj.
częstochofskie, St. 1 "Krucza Skała",
AZP 91-53

Informator Archeologiczny : badania 24, 1-2

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EPOKA KAMIENIA

Paleolit i mezolit

Brzeski, gm. Klwów, woj. radomskie patrz okres rzymski

Kleszczów, gm. Ostrów Lubelski, woj. lubelskie St. I

Muzeum Regionalne w Lubartowie

Badania prowadzili Andrzej Kardasz i Grzegorz Wronowski (autorzy sprawozdania) pod kierunkiem doc. dr Jana Gurby. Badania finansowało Muzeum Regionalne w Lubartowie. Pierwszy sezon badań. Obozowisko mezolityczne, ślady osadnictwa kultury pucharów lejkowatych i I okresu epoki brązu.

Stanowisko odkryte zostało podczas badań AZP w 1990 r. Położone jest na północnym krańcu piaszczystego wyniesienia, przebiegającego po osi N-S, równoległe do zachodniego brzegu jeziora Kleszczów, od którego oddalone jest ok. 200 m. Powierzchnia stanowiska wynosi ok. 2 ha, przekopano 43 m², nie stwierdzono zarysów obiektów. Materiał występował tylko w warstwie ornej do gł. 30 cm. Uzyskano głównie materiał krzemienisty m.in. 6 skrobaczy, 4 drapacze, 2 nietypowe półtylczaki, 5 rdzeni, 3 fragmenty form tylcowych, ponadto pojedyncze okazy trapeza, luszczenia, trójkąta rozwartokątnego i rombu. Resztę stanowiły drobne odpady produkcyjne. Odkryto także kilka fragmentów ceramiki i 1 odlupek z siekiera oraz grociek sercowaty, które można wiązać z kulturą pucharów lejkowatych i z I okresem epoki brązu.

Materiały znajdują się w Muzeum Regionalnym w Lubartowie.

Badania nie będą kontynuowane.

Kostkowiec, gm. Kroczyce woj. częstochowskie St. 1 „Krucza Skala” AZP 91-53

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Częstochowie

Badania prowadził dr Krzysztof Cyrek. Finansował WKZ w Częstochowie. Drugi sezon badań. Późnopalaeolityczne obozowisko w schronisku skalnym.

Stanowisko leży w grupie skał „Łysak” wchodzących w skład Skał Kroczyckich. Schronisko powstało w dolnej partii Kruczej Skały, ok. 30 m nad dnem doliny współcześnie suchej. Odkryte obozowisko zajmuje obszar zarówno w schronisku jak i pod nawisem skalnym przed jego wylotem.

Wykop obejmował 20 m² i powiększył przebadany obszar do 38 m². Uzyskane wyniki potwierdziły obecność 2 poziomów kulturowych, z których starszy otrzymał datowanie radiowęglowe na pierwszą połowę okresu Allerödskiego (11400 ± 200 B.P. Lod-407). Młodszy poziom na podstawie stratygrafii i składu fauny należałoby odnieść do Młodszego Dryasu. Oba poziomy zachowały się w schronisku natomiast pod nawisem dobrze uchwytny jest tylko jeden, najpewniej młodszy poziom kulturowy.

Odkryto 4 dalsze paleniska w kamiennej obstawie oraz jedno w formie płytkiej niecki o dnie wyłożonym kamiennymi płytkami. Przy jednym z palenisk odkryto krzemieniec składającą się z kilkudziesięciu zabytków, wśród których wymienić należy 2 rdzenie, 1 rylec oraz 1 półtylczak. Są to formy na tyle mało charakterystyczne, że trudno o ich jednoznaczną interpretację kulturową. Unikatowym znaleziskiem był wisiorek wykonany przez zagładzenie wapiennego amonitu.

Istotnym składnikiem warstwy kulturowej były kości zwierzęce, częściowo intencjonalnie połupane i przepalone w ogniskach. Znalezione również fragmenty kości i rogów reniferowych

ze śladami obróbki. Jak wynika z pierwszych ustaleń paleozoologicznych, przeważają kości dużych ptaków, zająca, lisa i renifera. Wśród towarzyszących im gryzoni dominuje zespół tundrowo-stepowy z lemingiem.

Natomiast efektem badań geologiczno-geomorfologicznych przeprowadzonych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowiska było wyróżnienie stokowych i rzecznych osadów, których usytuowanie i litologia pozwalają przypuszczać, że stratygraficznie odpowiadają one utworom wypełniającym schronisko, a chronologicznie — ostatniemu zlodowaczeniu.

Badania będą kontynuowane, tym razem również w towarzyszącej schronisku jaskini, do której wejście odsłonięto w trakcie tegorocznych badań.

**Mszano, gm. Brodnica woj.
toruńskie St. 14 AZP 35-50**

Muzeum Regionalne w Brodnicy

Badania prowadził mgr Marjan Marciniak. Finansował WKZ w Toruniu. Trzeci sezon badań. Obozowisko i cmentarzysko mezolityczne. Osady kultur: pucharów lejkowatych, ceramiki sznurowej, twieńskiej i paraneolitycznego kręgu kultur strefy leśnej.

Kontynuowano eksplorację 75 m² z poprzedniego sezonu i rozpoczęto badania kolejnych 90 m² powierzchni stanowiska. Założono też sondażowy wykop 12,5 m² w torfach przylegających do wydmy. Materiał archeologiczny wydobyty w tym roku jest jeszcze bogatszy niż w latach poprzednich. Pozyskano ponad 30 000 wytworów krzemieniennych, liczne wytwory kamienne, kilka tysięcy fragmentów ceramiki oraz ponad 10 000 fragmentów kości zwierzęcych (w tym kilkadziesiąt kręgów ryb). Po raz pierwszy znaleziono bursztyn oraz wytwory krzemienne młodsze od mezolitu.

Wstępna analiza rozkładu materiałów sugeruje istnienie na stanowisku stratygrafii. Wstępna analiza materiałów zabytkowych pozwala na stwierdzenie przewagi elementów komornickich nad chojnicko-pleńkowskimi z czytelnym udziałem elementów janisławickich. Wśród 3000 rdzeni, narzędzi i zbrojników tylko 30 okazów można łączyć z neolitem i wczesną epoką brązu. W grupie wytworów ceramicznych wstępnie wydzielono materiały wskazujące na ślady osadnictwa kultur kręgu naddunajskiego (k. lendzielska i ceramiki kreskowo-klutej), osadnictwo kultury pucharów lejkowatych, kultury ceramiki sznurowej, kultury twieńskiej oraz najbogatsze osadnictwo paraneolitycznego kręgu kultur strefy leśnej. Analiza materiałów kostnych wykazała ponad 95% kości zwierząt dzikich w tym ok. 40% — jeleni, sarna, 22% — dzik, 14% — zółw, 8,5% — bóbr, 5,5% — ryby.

Sygnalizowane wcześniej jamy okazały się grobami nawłazującymi do pochówków ze szkieletami barwionymi ochrą, z naszyjnikami z zębów jelenia. Odkryto 3 groby (w tym 1 zniszczony) ze szkieletami ułożonymi wzdłuż osi E-W. Zachowały się czytelne ślady drewnianych konstrukcji komór grobowych spalonych w trakcie czynności pogrzebowych. W jednym z grobów pochowano osobnika dorosłego wyposażonego w bryłę bursztynu i przedmiot kościany, w drugim dziecko 6-8 letnie z ogromną ilością zębów jelenia. Czerwony barwnik zastosowany we wszystkich grobach jest prawdopodobnie wyprażoną gliną kaolinową. W grobie osobnika dorosłego odkryto duże ilości zwęglonej skóry (C¹⁴). W wypełniskach grobów odkryto jedynie kości zwierzęce oraz materiał krzemieniany kultury komornickiej, co sugeruje przedceramiczny wiek pochówków. Grobom towarzyszyły jamy ze spalenizną i analogicznym materiałem w wypełniskach.

W tym sezonie odsłonięto całkowity zarys obiektu mieszkalnego o konstrukcji słupowo-plecionkowej (ponad 90 śladów po słupach o średnicy od 5 do 12 cm) potwierdzonej przez doskonale zachowane odciski na polepie. Obiekt zbudowany był na planie koła o średnicy ok. 3 m, z ogniskiem we wnętrzu, w pobliżu południowo-zachodniej ściany i korytarzowo zagłębionym wejściem od strony północno-wschodniej. W wypełnisku obiektu odkryto koncentrację mezolitycznych materiałów krzemieniennych i kostnych. Komornicki charakter wytworów krzemieniennych i brak ceramiki sugerują i w tym wypadku mezolityczny charakter obiektu.

Groby, towarzyszące im jamy oraz obiekt mieszkalny związane są z poziomem pierwszej z dwu głębokich stwierdzonych na wydmy, tj. z poziomem ok. 70 cm poniżej obecnej powierzchni stanowiska. W warstwach wyższych aż do humusu współczesnego zalegają materiały mezolityczne, neolityczne i wczesnobrązowe. Badania torfów wykazały, że są one młodsze od osadnictwa na stanowisku.

**Nowa Biała, gm. Nowy Targ
woj. nowosądeckie St. 2
(Jaskinia w Oblazowej) AZP
116-58**

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej, Zakład Archeologii Małopolski, Instytut Ewolucji i Systematyki Zwierząt w Krakowie

Badania prowadzili: dr Paweł Valde-Nowak i dr Adam Nadachowski. Konsultowali: prof. dr hab. Kazimierz Kowalski, doc. dr hab. Teresa Madeyska. Uczestniczyli: dr Anna Nadachowska, mgr Ewa Klekot, mgr Anita Mayer, mgr Barbara Miękina, mgr Ewa Tarłowska, dr Leopold